ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
48

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-83-4

BRNO 2007

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board
Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board
Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief
Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors
Balázs Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Blanka Veselá

Technická redakce
Technical Editors
Dana Gregorová

Adresa redakce
Adress
Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
http://www.iabrno.cz

KNIHOVNA AV ČR
PD 1520
48, 2007
90270/09

Obrázek na obálce
Cover illustration
Jeskyně Býčí skála. Geometrický vzorec, datovaný do eneolitu.
Býčí skála Cave. A geometric pattern dated to the Aeneolithic.

Vychází jednou ročně/Published yearly
ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-83-4
Copyright © 2007 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Kniha byla vydána s přispěním Akademie věd ČR

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages
http://www.iabrno.cz

Obr. 119. Ostrava, Dlouhá ulice. Pohled na zkoumanou plochu od jihu.
Ostrava. Dlouhá Str. Blick auf die Grabungsfläche von Süden.

V počáteční fázi výzkumu byla strojně odebrána suť vyplňující suterén demolovaného domu z 1. poloviny 20. stol. V úrovni podlahy suterénu byl zjištěn pouze mírně snížený povrch podloží (překvapující byla absence jakýchkoliv zahloubených objektů, především odpadních jímek). Středověké a novověké souvrství se dochovalo pouze v nepodsklepené střední části parcel, kde se jej podařilo z větší části prozkoumat a zdokumentovat.

Nejstaršímu sídlištnímu horizontu na lokalitě (závěr 13. století) lze připsat neúplně zachycenou zahloubenou část dřevohlinčné stavby se základovým trámovým věncem. Následující etapu osídlení 13. a 14. století reprezentuje kromě souvrství o mocnosti cca 1 m také do starších vrstev zahloubené koryto. Mezi mladší středověké situace (průběh 15. století) můžeme zařadit opět jen částečně odkrytý suterén další dřevohlinčné stavby a trámovou základovou část lehčí nadzemní dřevěné konstrukce. Patří sem pravděpodobně i studna s kamennou, nasucho kladenou obezdívkou, vybudovanou na masivním trámovém věnci, v jejímž zásypu se nacházel keramický materiál 15. století.

K mladším nálezovým situacím lze přiřadit svrchní část zkoumaného souvrství, včetně výrazného požárového horizontu a novověké až recentní zahloubené objekty (např. dvě zděné, cihlové odpadní jímky).

Marek Kiecoň, Michal Zezula

Literatura

Kolář, F. 2005: Ostrava (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava), Masarykovo nám. 32, *Přehled výzkumů* 46, 310–311.

Resumé

Ostrava (Bez. Ostrava). Dlouhá Str. Parz. Nr. 168/2, 170. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OSTRAVA (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava)

Kostelní ulice č. 2. Středověk, novověk (14.–17. st.). Sídliště. Záchranný výzkum.

V průběhu roku 2006 byla na Kostelní ulici budována přístavba k domu č.p. 2 (parcela 86/4 – ZM 1 : 10 000, mapový list č. 15-43-10, 201 : 280 Z a J sekční čáry). Stavební práce zahrnovaly výkopy pro základy obvodových i vnitřních zdí a výkop pro točité schodiště. V sousedství stavební plochy byl v r. 1998 proveden rozsáhlejší archeologický výzkum vedený M. Zezulou (Zezula 2003), který přinesl zajímavé informace k středověkému vývoji města. Práce navíc probíhaly v místech, kde stály ostravské hradby, které byly vystavěny mezi léty 1371–1375 (Bakala 1993, 39; Kroček 1997, 308–309).

Výzkum probíhal ve dvou časových úsecích. V červenci byly otevřeny sondy 1 a 2, v prosinci sonda 3. Při průběžném archeologickém dohledu se rovněž podařilo zdokumentovat část bašty a hradby. Zeď byla v odkrytých úsecích silná 2 m a zřetelně oddělovala prostor vlastního středověkého jádra města od míst svažujících se k Ostravici. Stavebním materiálem byl pískovec a pojivem vápenná malta.

Sondy 1 a 3 se rozkládaly uvnitř hradeb. Zjišťovací sonda 2 mapovala sled vrstev vně středověkého městského areálu. Zatímco území vně hradby bylo na nálezy poměrně chudé, plocha zkoumaná uvnitř hradebního systému přinesla velké množství nálezů. Při výzkumu byl v sondě 1 zachycen pravděpodobně větší objekt, jehož hranu se v rozsahu sondy nepodařilo zachytit (objekt byl navíc v mnoha místech porušen pozdějšími zásahy). Celkově se z poměrně malého prostoru podařilo získat přes 6000 keramických úlomků různých velikostí a přes 300 ks kosterních pozůstatků zvířat. Z kovových předmětů byl pak nalezen nůž a několik hřebů. Důležitý je nález dutého haléře vévody Přemka Opavského (1366–1433), s jehož pomocí je možné nálezy včlenit rámcově do 2. pol. 15. st.

Podložní vrstvy se podařilo dosáhnout pouze v sondě 3, kde byla mimo sled vrstev dokumentována 48 cm hluboká kůlová jamka. Zajímavá je především svou prostorovou blízkostí k hradbám města. Kulturní vrstvy v sondě 3 nevznikly před 13. st.

Zbyněk Moravec

Literatura

Bakala, J. 1993: Ostrava v období vrcholného středověku (do roku 1437), in: Jiřík, K. (ed.), *Dějiny Ostravy*, Ostrava, 25–50.

Kroček, M. 1997: Opevnění města Moravské Ostravy, *Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska* 18, 308–322.

Zezula, M. 2003: Archeologie a počátky Moravské Ostravy (Archeologické výzkumy v historickém jádru města v letech 1998–2002), *Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska* 21, 7–44.

Resumé

Ostrava (Bez. Ostrava), Kostelní Gasse, Mittelalter, Neuzeit (14.–18. Jh.), Siedlung, Rettungsgrabung, Ostravské muzeum p.o.

In Kostelní Gasse n. 2 fand im Juli und Dezember 2006 eine Rettungsgrabung statt (Sonden 1–3). Die Arbeiten wurden im Platz ausgeführt, wo sich die Stadtbefestigung befand. Die Sonden 1 und 3 lagen innerhalb, die Sonde 2 außerhalb der Stadtmauer. In der Sonde 1 wurde ein Objekt mit die zahlreiche Funden (um 6000 keramische Scherben) gefunden.

Am Grund die Funde des Hohlhellers von Přemek Opavský (1366–1433) ist es möglich das Objekt in die 2. Hälfte des 15. Jh. datieren. In der Sonde 3 wurde eine Pfostengrube mit der Tiefe 48 cm entdeckt. Von der Sonde 2 kommen nur neuzeitliche Funde her.

OSTRAVA (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava)

Masarykovo náměstí, parcely č. 3487/1, 3487/2, 3486. Raný (?) a vrcholný středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum na Masarykově náměstí v Ostravě (obr. 120 a 121) byl vyvolán celkovou rekonstrukcí tohoto hlavního ostravského veřejného prostranství a s ní související obnovou inženýrských sítí. Archeologický výzkum realizoval NPÚ – ÚOP Ostrava (č. akce 35/06) ve spolupráci s Ostravským muzeem, terénní práce probíhaly v srpnu – prosinci roku 2006.

Nejvýraznější zásah do archeologických terénů představoval výkop pro technologickou šachtu nově budovaného vodotrysku (sektory A, B), dešťová kanalizace (S1) a další méně rozsáhlé stavební jámy, např. pro patku vánočního stromu, stožáry veřejného osvětlení atp. (S2–5). Protože předchozí archeologické akce (Zezula 2004; Kiecoň 2004) prokázaly, že v ploše náměstí je velmi dobře dochována středověká část souvrství, bylo záměrem v úplnosti prozkoumat co možná největší část ploch, ve kterých stavební výkopy zasahovaly pod bázi recentních uložením. Část hlavní zkoumané plochy ale byla bohužel výrazně narušena ještě před zahájením výzkumu při demolici stávajícího vodotrysku, resp. jeho podzemního technického zázemí. Přesto se plošným odkryvem podařilo prozkoumat terén o souhrnné rozloze 248 m².

V první fázi se archeologický výzkum soustředil na JZ úsek trasy dešťové kanalizace (S1), která se v této části náměstí díky spádování zahlubovala až 2,0 m pod úroveň stávajícího terénu. Svrchní část stratigrafie, sestávající z drenážních štěrkopískových vrstev a novověkých dláždění, byla odstraněna strojně. Středověkou část souvrství reprezentovaly dvě úrovně valounových dlažeb. Starší z nich zpevňovala přímo povrch podloží, resp. cca 0,1 mocnou naplaveninovou vrstvu. Na základě předběžně vyhodnocených nálezových souborů je možné potvrdit předpoklad, že plocha náměstí byla poprvé zpevněna v nevelkém odstupu od lokace města, tedy někdy v intervalu vymezeném třetí čtvrtinou 13. stol. – počátkem 14. stol. Tato nejstarší dlažba byla překryta splachovými hlinitými vrstvami, v rámci kterých se místy vyskytovaly shluky a pásy říčních valounů, ohraničené lomovými pískovcovými kameny a dřevěnými trámky, jež lze interpretovat jako chodníky. Druhá úroveň souvislého dláždění pochází z průběhu 15. století. Starší z dvojice středověkých dlažeb byla lokálně pokryta proutím a větvemi. Poblíž JZ koutu náměstí byl pod nejstarší úrovní dláždění zaznamenán rozsáhlý zahloubený objekt s podseknutými stěnami, z jehož výplně pochází raně středověké (?) keramické nálezy. Méně dokonalý výpal těchto fragmentů a keramická hmota s příměsí hrubšího ostřiva se výrazně odlišuje od všech prozatím získaných nálezových souborů souvisejících s předlokačním osídlením prostoru pozdějšího města; pouze na základě profilace jednoduchých, vně vyhnutých okrajů lze uvedené nálezy s potřebnou mírou obezřetnosti datovat do 8.–9. stol.

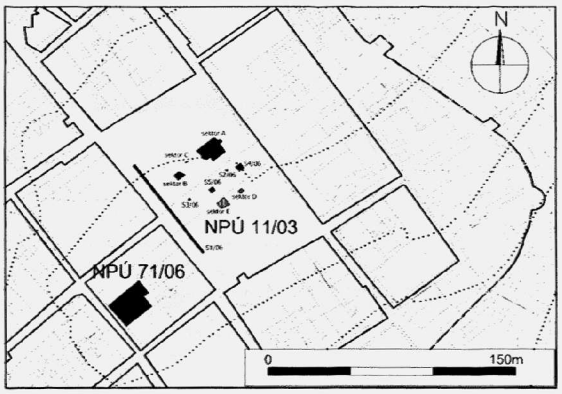

Obr. 120. Ostrava, Moravská Ostrava. Lokalizace archeologických výzkumů provedených v r. 2006 NPÚ-ÚOP v Ostravě. Silnou linií vyznačen obvod domovních bloků podle stabilního katastru a rekonstruovaný průběh městské fortifikace.
Ostrava, Moravská Ostrava. Lokalisierung der Grabungen des Nationalen Instituts der Denkmalpflege, Arbeitsstelle Ostrava, aus dem Jahre 2006. Dicke Linie markiert den Umfang der Hausblöcke nach dem Urkataster und rekonstruierter Verlauf der Stadtmauer.

Obr. 121. Ostrava, Masarykovo nám. 2006. Letecký pohled na náměstí v průběhu výzkumu.
Ostrava. Masarykovo Platz., 2006. Die Luftbildaufnahme der Grabungsfläche.

Nálezová situace v dalších sondách byla v zásadě identická (obr. 122). V hlavní ploše výzkumu v sektoru A byl plošný odkryv zahájen na úrovni hnědé hlinité vrstvy (k. 150), obsahující výraznou příměs přepálené hliněné omazávky a četné nálezy související velmi pravděpodobně s planýrkou zástavby přilehlé k náměstí po některém z požárů města v průběhu 17. století. Početný nálezový soubor zahrnoval mj. konvolut pozdně gotických a renesančních kamnových kachlů a několik drobných mincí. V pozdně středověké splachové vrstvě, překrývající mladší středověké dláždění (k. 359), se podařilo zachytit relikty jednoduchých sloupových konstrukcí, které lze snad spojit s přístřešky nebo stánky užívanými na náměstí ve středověku trhovci.